

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben hához hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 kedd utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Amennyiben a hirdetések visszatérítését
 vagy megőrzését nem vállalják.

Előzetesek és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes más áru 8 Allé.

Horvát gyilkos magyar védői. Van-
 nak a természetben időszakok, a mikor du-san
 tenyészik a bolondgomba. Eső után. A politi-
 kában azonban gyakran esőre sincs szükség.
 Az emberek agyveleje néha eső nélkül is vízbe
 felázik, hogy tömegestül hozza világra a legkét-
 ségbejebb bolondgombákat. Efféle bolond-
 gombatenyészeti időszaknak örvendhetünk most
 is. Alig mondta ki a zágrábi törvényszék a
 halálos ítéletet Jukicsra, Herwics báni taná-
 csos orgyilkossára, már megindul a cikkek
 özöne a gyilkos mellett. Hogy horvát lapokban
 a gyilkost dicsőítő cikkek megjelennek, az
 nem csoda, hiszen a Balkán a gyilkosok
 gyakran miniszteri bársonyszékbe kerülnek,
 nem akasztófára. De az már egyenesen patho-
 logiai tünet, hogy magyar lapok is szekundálnak
 ebben az orgyilkos tömjénezésben a horvátok-
 nak. Tegnap egyik elterjedt estilap is olyan
 meleg rokonszenvvel Jukicsról, mintha ez az
 orgyilkos a maga halálos golyójával ártatlan
 áldozatában nem a magyar állam ellen intézte
 volna gyáva merényletét, mintha ez a saját
 honfitársai által is kötélre ítélt orgyilkos ma-
 gyar nemzeti hő lenne. Alávaló dolog volt a
 zágrábi gyilkosság; de hogy magyar dicsőítői
 is akadnak, ez az egész rémtörténetnek egyik
 legszánalmasabb fejezete.

A szerb egyházi autonomia tanulságai.*

— Irta Dr Dolencz József. —

A katolikus önkormányzat 1848 óta
 készül, de a mai napig sincs meg. Nincs
 meg, mert annyi körültekintés, annyi fon-
 tos érdek összehangolása szükséges el-
 készítéséhez, hogy nem csoda, ha egy
 emberöltőnek minden irányu jó akarata
 sem tudta megteremteni. Hiszen még
 mindig kisebb baj, ha még eddig nincs
 autonómiánk, mintha olyan lenne, mely
 meg nem felelne.

A rossz autonomia a legveszedelme-
 sebb dolog, mint azt éppen egy a sze-
 münk előtt lefolyt esetből láthatjuk. Már
 az 1871-iki autonómiai szervezkedésnél a
 bölcs, a higgadt, előrelátó kongresszusi
 képviselők, köztük a haza bölcse, Deák
 Ferenc is inkább arra vigyáztak, hogy
 milyenek nem szabad lenni a katolikus
 egyházi önkormányzatnak. Azokat a
 szigorú és kéréseket korbátokat állí-
 tották fel, amelyeken belül kell marad-

* Az Egyházi Közlöny legújabb számából.

nia a katolikus egyházi önkormányzat-
 nak. Ezzel szemben a radikális elemek
 majdnem hogy szekularizálni akarták
 nemcsak az egyházi javakat, hanem az
 egyház intézményeit, bírói és fegyelmi
 hatalmát, sőt még a dogma-kérdéseit is
 feszegetni kezdték.

Persze ennek az 1871-iki katolikus
 autonómiai mozgalomnak eredménye nem
 lett. A kidolgozott szervezeti szabályok
 legfelsőbb szentesítést nem nyertek, ha-
 nem a kormányok asztalfiókjában reked-
 tek a többi poros akták között. Az újabb
 autonómiai szervezkedés aztán azzal a
 jellegével indult meg, hogy ezt az
 1871—72-iki kongresszusi elaboratumot
 átdolgozzák és olyan egyházi önkormány-
 zati szervezeti szabályzatot léptessenek
 életbe, amely általában sem az egyházi,
 sem pedig a magyar államnak alkotmá-
 nyával ellenkezésbe nem kerülhet. Ez a
 kötött marsrutája a most érlelődő auto-
 nomiai szervezkedésnek.

S most ennél a szervezésnél egy na-
 gyon tanulságos példát használhatunk
 fel okulásul és pedig az immár ötven-
 esztendő szerb egyházi autonomia ta-
 nulságait; mert ez a szerb autonomia
 csakugyan élénk világításban megmutatja,
 hogy milyenek nem szabad lenni a mi
 katolikus önkormányzatunknak. A példa
 azért is találó, mert a görögkeleti ortho-
 dox szerb egyház intézményei jóformán
 azonosak a katolikus egyház intézmé-
 nyeivel. Az egyházi javak ugyanazon
 jogi természetűek.

Azt lehet mondani, hogy főként a
 szerb görögkeleti orthodox egyház szer-
 vezete mintegy megcsontosodott a szima
 óta; abban az állapotban maradt, mint
 amilyen volt 800 esztendő előtt, az egy-
 kori szent unio idején, az egyetemes ka-
 tholikus egyházhoz tartozása idején.
 Ezért találó a példa a mi katolikus
 egyházunkra, mert éppen a szerb egyház
 arra is megtanít bennünket, hogy a nem-
 zetiségi kérdés, a nemzeti egyházi szer-
 vezkedés jelszava, magára a hitéletre,
 magára az egyház existenciájára nézve
 mily káros kihatással lehet és ennek a
 800 éves különszakadásnak változatos
 története szintén az egyetemes katolikus
 egyháznak ama ősi hagyományos igazsá-
 gát igazolja napnál fényesebb világítás-
 ban, hogy igenis az egyháznak minden

nemzeti, minden nemzetiségi politika és
 nyelvi igények fölé kell helyezkednie.

Nem szabad megengedni a nemzeti
 (állami) avagy nemzetiségi jellegű
 egyházalakulásokat, hanem rendületlenül
 meg kell maradni az egyetemeség, az
 általánosság, a katolicizmus álláspontján,
 mert ezek a nemzeti és nemzetiségi egy-
 házi törekvések arra az általános egy-
 házi bomlásra vezetnek, amelyek miatt
 most a szerb püspöki kar és a klérus
 kérelmére, sürgetésére, a királyi hatalom-
 nak kellett közbelépni és az egyházi ön-
 kormányzatot részben hatályon kívül he-
 lyezni, egyes intézményeket megszüntet-
 tetni, azért, hogy mint a királyi meg-
 okolás mondja:

»a görögkeleti szerb egyházban mind-
 inkább tért hódító fegyelmi elzúllásnak
 gát vettessék és a püspököknek az egy-
 ház tanításaival megegyező főpásztori
 hatalma visszaállíttassék.«

Ez a legteljesebb egyházi anarchia.
 Ebben a pár sorban klasszikus rövidség-
 gel van kifejezve, hogy mire visz a rossz
 autonómiai szervezet. Erre nézve azt
 mondja a királyi rendeletnek indokolása,
 hogy a görög keleti vallásfelekezethez
 adott autonomia az idők folyamán ere-
 deti alakjából teljesen kivetkőzött és a
 szerb egyházi kongresszusok hovatovább
 teljesen a nemzetiségi politikai pártvezé-
 rek befolyása alá kerültek. Az 1875-iki
 kongresszusi szabályzatban már »nemzeti
 egyházi kongresszusról« van szó, holott
 a törvény csak »egyházi« kongresszust
 ismer. Az egyházi autonómiából már
 »nemzeti autonomia« lett. A kongresszus
 többsége és kisebbsége a szerb nemzetiségi
 politikai pártok szerint alakult.

A kongresszusi választmány, a met-
 ropolitai egyháztanács az uralkodó szerb
 politikai párt hatalmába került, rátevén
 kezét minden egyházi vagyona, minden
 egyházi intézményre és mindezt párt-
 politikai és kortescélokra használta ki a
 vármegyei és politikai párt gyűléseken,
 főként a zágrábi országgyűlésen. A szerb-
 horvát politikai koalíciós párt támpont-
 ját a szerb egyházi önkormányzat ké-
 pezte. Innét intézték a támadásokat a
 magyar állami egység ellen és teremtet-
 ték meg azt az áldatlan állapotot Horvát-
 Szlavonországokban, hogy az országos
 anarchia, az elszakadási törekvések meg-

Főraktár:

Nagy-Várad
 Kossuth Lajos-u.
 FEKETE SAS
 épületben.

Turul-cipő

Elsőrangú, elegáns és jutányos.

Főraktár:

Nagy-Várad
 Kossuth Lajos-u.
 FEKETE SAS
 épületben.

szüntetése végett királyi biztost kellett küldeni.

A szerb-horvát pártpolitika vakmerősége már annyira ment, hogy a legutóbbi szerb patriarcha érseki széküresedés alkalmával a kongresszusi választmány egyszerűen konfiskálta a királyi donációkból származó érseki javadalom kezelését és azt egyszerűen nemzeti egyházi vagyonnak jelentette ki. De éppen eme világiasító tulzása miatt vitte kenyértörésre a dolgot a szerb önkormányzati többség, mely a neki nem tetsző királyi rendeletek kihirdetését is megtagadta; a kolostorok javait pedig magához ragadta és úgy bánt azokkal, mintha ezek a javak a szerb-horvát politikai párt kasszájához tartoznának. Általában pedig szakadatlanul arra törekedett, hogy az egyházi vagyont a közpolitikai küzdőtéren is kihasználja a saját pártpolitikai céljaira. Nos hát erre jó az egyházi autonomia, ha az nem egyház szellemében működik s nem az egyház céljaira szolgál, hanem visszaélés folytán pártpolitikai törekvések eszköze lesz. A végeredmény a teljes anarchia, a teljes züllés.

A királyi rendelet ennek vet véget, mikor hatályon kívül helyezi az ezer-nyolcszázhetvenötödiki és azóta létrejött és pártpolitikai célokat szolgáló szervezeti szabályokat. Eltörli a metropolitai tanácsot és visszaállítja a püspöki kar joghatóságát az egész vonalon. Kiragadja a politikai többség kezéből a zárdajavak kezelését és azokat visszaadja előbbi tulajdonosaiknak, a szerzeteseknek. Visszaállítván a régi szervezeti szabályokat, a királyi rendelet utasítja az egyházat, hogy megfelelő, új és célszerű szabályokat alkosson, melyek kizárólag az egyházi és iskolai célokat tartják szem előtt. Erre kell felhasználni egyedül a nagy szerb egyházi vagyont; a politikai kalandorkodásnak pedig egyszer s mindenkorra vége szakittatik. A királyi rendelet valóságos műtőkészséggel vág bele a szerb egyházi önkormányzatba és kíméletlenül kiméletlenséggel vágja ki belőle a megromlott testrészeket. Kérdés azonban, hogy a betegség mai stádiumában ez a gyökeres operáció még egyáltalán használni fog-e? Ezt a gyógyulási folyamatot is élénk érdeklődéssel kísérjük, mert rendkívüli tulajdonságos lehet ez ránk, katolikusokra nézve is. — El lehetünk rá készülve, hogy miként minden nemzetiségi jellegű egyháznál tapasztaljuk, úgy most is be fog következni a szerbknél, hogy a hit-hűség gyöngébb szokott lenni a nemzetiségi érdekekhez való ragaszkodásnál. A nemzetiség mindig a hit-hűség rovására dolgozik az egyházban. A szimatikusok csak addig ragaszkodnak az egyházhoz, a hithez, amíg ez congruens az ő nemzetiségi törekvéseikkel. Ettől elválasztván,

a hit szenved, a vallás érdeke fonnyad, megy veszendőbe.

Mennyivel tökéletesebb ennél a katolicizmus, melynél a hit-hűség, a vallás, az üdvösség érdeke minden nemzeti, minden állami, minden nemzetiségi és minden nyelvi érdek fölé helyeztetik. A hitvallás egységének, tisztaságának egyedüli hűséges őre csak a katolicizmus lehet. Éppen azért nem szabad nekünk olyan autonómiát alkotnunk, mely 1. a katolicizmussal ellenkezik a nemzetiségi és partikuláris érdekek előnyére; mely 2. a püspökök és papság joghatóságát sérti, tekintélyét kisebbíti, csorbitja; mely 3. valamely politikai párt uralmának ajtót nyit az önkormányzati szervezetben.

Lukács Budapesten.

Lukács László miniszterelnök tegnap Tátralomnicról Budapestre érkezett. A miniszterelnök az egész napot hivatalos ügyekkel tölti el s holnap kíséretével együtt Nagyenyedre utazik.

A nagyenyedi beszámolót politikai körökben nagy érdeklődéssel várják, mert ez az esemény jelenti a politika nyarának végét és az őszi kampány kezdetét. A nagyenyedi beszámolót nyomon fogják követni az ellenzéki gyűlések, amelyeken a pártok vezérférfiai már nyilatkozhatnak arról, hogy vajjon elfogadják-e a kormány ajánlatát vagy sem.

Lukács László miniszterelnök a beszámoló után Budapestre utazik, ahol e hó 18-ig marad. A király születése napján ebédet ad, azután családjával együtt Gasteinba utazik. E hó 20-án a miniszterelnök Ischlbe megy s kiballgatáson jelenik meg a király előtt.

A miniszterelnök gasteini utazása előtt a kormány tagjai minisztertanácsot tartanak. Tekintettel arra, hogy a minisztertanács csak a nagyenyedi beszámoló után lesz, nem valószínű, hogy ez alkalommal fontosabb ügyek kerüljenek szónyegre. Mint félhivatalosan jelentik, a kormány tagjai a nyár folyamán felmerült politikai kérdéseket vitatják meg.

Szerbek tiltakozása az autonómia felfüggesztése ellen. A magyarországi szerb pártok, névszerint a radikálisok, önállóak, liberálisok és nagyikindai demokraták *Szent István* napján *Budapest*en pártközi értekezletet fognak tartani, hogy az egyházi autonomia felfüggesztésének kérdésében a statusquo ellen a legszélsőbb renitenciát proklamálják. A budapesti értekezlet előkészítésére Svimerov Miladin és dr. Kapavica György, a görög-keleti szerb egyház volt képviselője, vasárnap Óbecsén gyűlést hívtak össze, a mely tiz pontból álló határozati javaslatban ítélte el a kormány ama törekvését, melynek szolgálatába állította az autonómia felfüggesztését is.

Mi az igazság

Lukács Ödön lemondása körül.

Nyilatkozik a tanácsos.

A nyári nagy csöndességbe lármás kiáltással vert fel egy pompás kacst az egyik helybeli délutáni lap. Maga az eset annyira szimpla lett volna, hogy okvetlen bele kellett keverni egy kis felekezeti színt, mert különben igazán csak magát a sportklub tagjait érdekelte volna.

Arról van szó, hogy *Lukács* Ödön városi tanácsos, aki a Nagyváradai Sport Egyletnek alelnöke, állítólag lemondott volna a sport egyletben viselt tisztségéről azért, mert a NSE elhatározta, hogy tagjai sorába *zsidót nem vess be*.

A lemondás ilyen okadatolása már az első pillanatban különösnek és hihetetlennek látszott. S ezt a föltevést igazolta maga a való tényállás is, amely Lukács Ödön tanácsos nyilatkozatában egész más okát adja a lemondási tervnek.

— Teljesen téves az »Uj Nagyvárad«-nak az a híradása, hogy én azért akartam lemondani az alelnökségről, mert az egylet kizárta volna a zsidó tagok fölvételét. Lemondásom igazi oka az, hogy rendkívüli módon le vagyok kötve, sok tisztségem van s képtelen vagyok ellátni őket.

Ami pedig az NSE. belső ügyeit illeti, mondhatom, hogy eddig a legteljesebb harmónia uralkodott úgy a vezetésben, mint az egylet szervezésében és program megállapításában. Soha nem tapasztaltam, hogy valamit felekezeti szempontból ítéltek volna meg. Ez egyszerűen nevetséges föltevés.

Tény, hogy le akartam mondani, de most már határozottan kijelentem, hogy az *alelnöki állásból nem távoztam*, már csak az egylet reputációjának érdekében sem. Mindég nagyra becsültem a törekvő sportemberek ambícióit s ha ezután valamennyire is előre mozdíthatom ügyüket, a legnagyobb készséggel fogom azt tenni.

A Nagyváradai Sport Egylet bizonyára örömmel veszi ezt a megnyugtató nyilatkozatot. Erthetetlen, hogy miért akarják egy fiatal s a fejlődés útján álló egyesület nyugodt életét ilyen izléstelen heccekkel megzavarni. Nagyvárad közönsége csak megbotrányozással fogadhat ilyen híreszteléseket. A sport egylet pedig nagyot nyer azszal, hogyha nem engedni beléletét megzavartatni. Ezt különben mutatja az is, hogy éppen ma teszik közzé az ujonnan fölvettek névsorát, akik közt éppen öt zsidó van.

Tisza István Nagyenyeden. *Tisza* István gróf, a képviselőház elnöke Csegődre utazott. Onnan ma Nagyenyedre utazik, hogy jelen legyen Lukács László miniszterelnök beszámolóján. A miniszterelnök tiszteletére adandó banketten Tisza gróf beszállni fog.

Tisztelettel van szerencsém a n. é. közönség tudomására juttatni, hogy a

„Szabadság“ kávéházat

megvettem és azt ünnepélyesen megnyitottam, a hol kitűnő tisztán kezelt saját termésű **Tokaj hegyaljai boraimat** nagyon jutányos árban szolgálom ki

(csak egy próba és mindenkit meg fog győzni a boraim valódisága). Naponta **Kovács István** jól szervezett zenekara játszik. A n. érd. közönség becses pártfogását kérve kiváló tisztelettel

FRANCZÓVSZKY GYÖRGY

»Szabadság« kávéház tulajdonos. Nyitva éjjel-nappal. Állandó bérkocsiállomás.

Séta a cirkusz körül.

Az építés. — Parfümös zsebkendők. — Az orosz muzsik. — Tűzrendészeti szemle.

Mikor ezeket a sorokat írom, akkorára már a legpedánsabb rendben folyik az előadás a sötét bordó színű logék előtt. A hatalmasvilágos zöld ponyvasátor alatt ezernyi ember tapsol, kényelmesen ülnek s nem is gondolnak arra, hogy mi volt itt ez előtt csak egy órával is.

A Charles cirkusz reggel 7 órakor érkezett meg 64 kocsiival. Egy hatalmas tehervonat volt, amelyet két mozdony húzott. A cirkuszt a Nagypiac téren állították fel.

Az érdeklődők száza bámulattal nézték, hogyan emelkedik pár óra alatt a hatalmas építmény, amely 6500 nézőt fogad be. A legcsodálatraméltóbb azonban a fejelem, amely a cirkusz emberei közt uralkodik. Nincs egy szó, nincs egy hang, nincs egy kiáltás, nincs egy fölösleges mozdulat. Mindenki végzi a maga dolgát, minden lélek, minden ponyvának, minden rudnak meg van a maga egy-kétfős embere. Az egyik gödröt ás, a másik lyukat fur, a harmadik póznát állít, a negyedik csigát illeszt, olyan precizitással, amíg csak németek képesek és olyanok, akik évek óta végzik ugyanast a munkát, a munkának ugyanast a felosztását.

Ha távolabbról szemléli az ember ezt a munkát, úgy tűnik fel, mintha mindenki fejtenél szaladgálna ide oda s csak aztán látja munkájuk csodás harmóniáját. Jön egy barna, napsütött arcú ember s talpraállít egy gerendát. Ebben a pillanatban ugyanast teszi egy másik ember a tuloldalán, a harmadik pedig anélkül, hogy egy pillanatig is várna, vagy figyelne az előbbiekre, létrán a levegőben terem s hosszú léccet kapcsol a két oszlopba. Ez a három ember a következő tíz percen már egész más, különböző dolgot végez.

S az egésznek a lelke Herr Allan! a cirkusz mérnöke. Ő rendelkezik az egész terep felett s ő határozza meg a cirkusz helyét is.

A munka körül rengeteg nép csetlik-botlik. A rendőr maga a legcsöndesebb bámulója a gyors építésnek. Akkor vágja magát hirtelen pőzba, amikor meglátja az érkező biztosokat. Ugyanis délután 6 órakor tűzrendészeti szemlét tartott a rendőrség s a bizottság tagjai voltak: Lukács Odón tanácsos, Jánossy Gyula főkapitányhelyettes, Orömy Gyula mérnök, Horváth Géza tb. rendőrkapitány és Fereniás János tűzoltó szakaszparancsnok.

A bizottság mögött szerényen húzódtunk meg. Míg ők éles szemmel vizsgálgatták a sátrakat s keresték a tűzveszélyes pontokat, addig mi szimatolva kutattunk valami érekes exotikum után.

A nagy körönd puha, sárga fűvénye mögött rá is bukkantunk valamire, ami föltétlenül exotikus volt. Hosszu sorban húzódik itt az oroszlanok, lámák, zebrák s más pompás állatok szalonkocsija. S az «állatosztály» levegője nem várt, szenzációs illattal lengi körül az embert, amelyetől őskori indus hastáncok jutnak eszünkbe. A rendőrtisztek kivetik a mi kényeskedésünket, amikor zsebkendőinkre finom rózsaparfümöt öntünk s azt szagoljuk.

Mikor meglátja ezt a titkár, így kiált föl: — Ezt be fogom vezetni! . . . Ezután hölgyeknek s gyöngébb uraknak ilyen illatos zsebkendőket fogok kiosztani, amikor ebbe az osztályba lépnek.

A lovagnál Lukács tanácsos aggodalmait fejezi ki.

— Hol itt a vészkijárat? . . . Sem jobbra sem balra nem menekülhet az ember, hogyha tűz üt ki.

Azonnal két vészkijáratot nyitatt. Az egyiket *Lodossó* az elefánt vágja a ponyván parancsszóra az ormányával.

A kis ponyva mellett egy vén orosz muzsikot találunk. Ő a földön s előtte kék lánggal lobog a szamovár. Föl sem néz rájuk s egészen elmerült a szamovár halk duruzsolásába.

— Vigyázz te! . . . Tűzet fog a szalma a lángtól!

Nyilásokon bekandikálnak. Egy ur benéz fején ujdontott új pincse. Csak egy pillanatra kukkant be s máris be van ütve a pincsel . . . Az egyik dühös, hosszú nyaku strucc belevágta csőrét.

Kívül esti 7 óra tájban kordont von a rendőrség. Lassan a pénztárak felé húzódik a tömeg, a cirkusz homlokzatán fénybe borul a *Charles* név, a kasszáján aranyat váltanak a kemény márványlapon s egy fél óra múlva kezdik az előadást.

A Charles cirkusz tegnap este tartotta meg első előadását Nagyváradon. Az óriási nézőtér teljesen megtelt közönséggel s az egyes helyek zsúfolva voltak. Ezt az óriási érdeklődést meg is érdemelte a társulat, mert Barnum és Bufalót kivéve, még ilyen nagyszabású cirkusz nem volt Nagyváradon. A program minden egyes pontja érdekes, érdekfeszítő s bár volt több olyan mutatvány is, amilyent kisebb cirkuszban is láttunk, egészében amerikaias a program. A pompás lovagló mutatványokon kívül bámulatos, hajmeresztő dolgokat mutat be a kínai csoport. Az állatidomítás megkapó eredményét látjuk zebrák, tevék, elefántokon; egyik csoport produkciója meglepőbb, mint a másik s a néző nem tudja melyik pompás mutatványt csodálja jobban. Az arab csoport remek akrobata mutatványai, az indiai karaván felvonulása és bravuros lovasjátéka meglepő látvány. A pompás előadás méltó befejezése volt Mad. *Charles* igazgatóné produkciója az oroszlanokkal; Wagner a remek király tigrisek és az igazgató mutatványa a fókák között. Kitérő bohócok töltik ki az egyes programpontok közötti időt. Az előadás alatt kitérő vonós és fuvós zenekar játszik.

Gyilkos hordó.

Dr. *Fabik* Lajos nagybajomi községi orvos egy nagy hordó bort rendelt, amit kocsin szállítottak az orvos lakásáig. Itt az orvos két cselédje, Kiss Gyula és Matkó Mihály, eresztették le a hordót egy létrán a kocsirol. Már itt is megcsuszott a nehéz hordó s éppen ezért a két cseléd még két embert hívott, hogy azoknak a segítségével eresszék le a meredek lépcsőn a pincébe.

Eles Lajos és Gál Lajos biharnagybajomi legények jöttek segíteni. A pince lépcsőjére egy létrát fektettek le, hogy könnyebben tudják leengedni, mert a lépcsőfokokon a hordó esetleg meg is hasadhatott volna.

A hordót két nagy kötélre fektették s úgy bocsájtották a létrára. A kötelet Kiss Gyula és Matkó Mihály fogták s ők eresztették le, míg *Eles* Lajos és *Gál* Lajos a hordó alsó oldalát tartották.

Eresztés közben a hordó egyik végéről lecsuszott a kötél s a hordó semmitől sem tartva, zuhant le a pince meredek lépcsőin. Matkó Mihály még félre tudott ugorni előle, de őt is oly erősen a falhoz nyomta, hogy súlyos sérüléseket szenvedett.

Eles Lajosnak ellenben már nem volt ideje félre ugorni, Minden erejét megfeszítve akarta a hordót megtartani, vagy élére fordítani, de a

bordó hátra vágta s keresztül ment rajta, még mielőtt a felül álló két cseléd megfoghatta és megtarthatta volna.

Eles teljesen összetörte a hordó. Arcát a felismerhetetlenségig összeroncsolta, úgy hogy nyomban meghalt.

A csendőrség mindjárt megtartotta a vizsgálatot és megállapította, hogy senkit sem terhel mulasztás.

A másik sérült legényt az orvos vette kezelés alá és bekötözte sebeit.

UJDONSÁGOK.

* **A megyés püspök hazaérkezése.** Gróf *Szechenyi* Miklós v. b. t. t. megyés püspök, ma, szerdán, aug. 14-én érkezik nyári üdüléséből haza Nagyváradra. A püspök holnap, csütörtökön, Nagyboldogasszony napján délelőtt 9 órakor ünnepélyes szent misét tart. Az egyházi szent beszédet *Brém* Lőrincz, a püspök titkárja tartja.

* **1 millió font sterling Nagyváradnak.** A párisi 25 milliós kölcsön ügye még a levegőben van; a közvetítési prvoisós-levelet a város tanácsa előzetes jóváhagyás végett felküldi a belügyminiszterhez. Most már más helyről is érdeklődnek a városnál nagyobb kölcsön nyújtása céljából. Egy pozsonyi pénzügyintézet kereste meg tegnap Nagyvárad városát s hajlandónak nyilatkozik, hogy a város részére 1 millió font angol (24 millió K) kölcsönt eszközöl ki, ha a város biztosít a pozsonyi bank részére 2 százalék jutalékot a kölcsön után. Ugy látszik, hogy dr. *Medvigy* Gábor jóslása s a párisi ajánlat nem marad egyedül.

* **A visszaküldött érdemkereszt.** Megírtuk már, hogy *Ertsey Géza* béli járási főszolgabíró és *Baranyi Menyhért* volt járási számvevő folytonosan hadilábon állottak egymással. A civódásból kifolyólag egymást érték a feljelentések úgy a főszolgabíró ellen az alispánnál, mint a számvevő ellen a pénzügyigazgatóságnál. A feljelentések folytán *Ertsey* főszolgabíró ellen fegyelmi vizsgálatot rendelt el az alispán, *Baranyi* számvevőt pedig a pénzügyminiszter áthelyezte Lugosra. A főszolgabíró ellen indított fegyelmi vizsgálat még most sincs teljesen befejezve. A járási számvevő jubileumi érdemkeresztjét még az időben kiküldte az alispán kézbesíteni, amikor még *Baranyi Menyhért* Béiben volt. A főszolgabíró nem kézbesítette azt, hanem az áthelyezés után viszküldte az alispánhoz. *Baranyi Menyhért* most újabb feljelentést adott be a főszolgabíró ellen az alispánhoz szabálytalan hivatali kezelés miatt. E vád a 18-ik a főszolgabíró ellen. Ugyannyire tehető a főszolgabíró által a számvevő ellen emelt vádak száma is.

* **A honvéd tartalékosred.** Említettük már, hogy a m. kir. honvédgyalogságnál érdekes kísérletet tesznek a tartalékosokkal. 1500 honvéd tartalékosból külön ezredet állítanak fel, hogy hadi szempontból kipróbálják. A tartalékos ezrednek, a törzstiszteket kivéve, a tisztikara is tartalékosokból áll. Tegnapra hívták be az 1500 tartalékost 35 napi gyakorlatra s részint a laktanyában, részint pedig a váradvelencei volt kalapgyárban helyezték el őket. Az ezred parancsnokául *Rámfy* Zsigmond alezredest, a honvédhadapródiskola parancsnokát, zászlóaljparancsnokoknak pedig *Obrincsek* József és *Balogh* Barna őrnagyokat neveztek ki. Az új ezred augusztus hó 21-ig Nagyváradon lesz s az itteni gyakorlótéren, valamint a közeli községek határában tart gyakorlatokat;

augusztus 21-én pedig elindulnak Szegedre s onnan Mezőhegyes vidékére s részt vesznek az őszi nagygyakorlaton, ahol a trónörökös és a hadvezetőség előtt is megjelennek. Az új ezred, amely Nagyvárad 2. honvéd tartalékezedre nevet kapta, a nagygyakorlatok után visszajön Nagyváradra s itt szerel le. A kísérlet iránt a hadvezetőség között nagy az érdeklődés s a kísérlet eredményétől függ, hogy állandósítják-e jövőre a tartalékezedeket, vagy sem.

* **Rikoltó rikkancok.** Túrhetetlen az az állapot, amit a Rákóczi-úton a rikkancok teremtenek. Délután három órától kezdve esti nyolc óráig nem szűnik meg az éles, fülhasító gyerekkordítás a város legforgalmasabb útján s ezzel végtelenül felbosszantják a sétáló közönséget. Ez pedig elvitázzhatatlanul a kiadókra káros, mert hiszen ki veszi meg azt a lapot, amelynek a címét s a véres szenzációját fülébe ordítja a sipító rikkancs. Azért első sorban a kiadóhivatalok lehetnének annyi figyelemmel közönségük iránt, hogy megtiltanák rikkancsaiknak az éktelen ordítást. Ha pedig ez nem használ, hát elő kell venni az erre vonatkozó főkapitányi rendeletet. Majd ha két-három gyereket bevisznek, akkor biztosan nem lesz olyan csúfos, kellemetlen ordítás a Fő-utcán.

* **Udvarj Tripoliszban.** Ki ne emlékezne Udvarj Ferencre, az egykor ünnepezt világhíra és országgyűlési képviselőre, aki takarékpénztári sikkasztások elkövetése után Amerikába szökött a büntető igazságszolgáltatás keze elől. Udvarj később visszajött Európába és Bukarestben telepedett le, mint arcképfestő. A magyar hatóságok ezt megtudták és kérték elfogatását. Udvarj azonban megnesztele a dolgot és Smirnába szökött, ahol azonban mégis sikerült letartóztatni. Azóta megindították a kiadási eljárást, de kevés sikerrel. A mostani zavarok mellett Törökország nem ér rá Udvaryval foglalkozni, aki különben beállott a török hadseregbe és Tripoliszban küzdeni fog az olaszok ellen. Ha le nem szedi egy golyó, még paza lesz belőle.

* **Fenyegette a volt felesége.** Kulcsár József napszámos panasolta a rendőrségen, hogy tegnap este 8 óra tájban, midőn a Péter-utcán dísznókat hajtott, külön válvá élő felesége őt lelővéssel és levitriolozással fenyegette. A rendőrség az eljárást az asszony ellen folyamatba tette.

* **Elütötte a kocsi.** Szijgyártó Mihály városi utcaseprő tegnap délelőtt 11-12 óra között Szent János-utcán Schwartz Farkas üzlete előtt az utcát seprte. Seprés közben azonban Gyöngy Mihály táblás kocsis elütötte, úgy, hogy az esés következtében 8 napon belül gyógyuló sérülést szenvedett. A rendőrség a vigyázatlan kocsis ellen az eljárást megindította.

* **A törökországi földrengés.** A Terfordahegyen a földrengés következtében kráter képződött, amely füstölög. A romok alatt még roppant sok a hulla. Attól tartanak, hogy a szerteszt heverő holttestek ragályos betegséget terjesztenek. Mintegy ötven ezer ember van hajlék nélkül.

* **Hulla a kutban.** Kőtegyán mellett Barmód-pusztá határában a kutban egy hullát talált tegnap reggel egy pásztor fia. Megállapították, hogy a hulla Virág Sándor kőtegyáni legényé. Virág még július 31-én eltűnt Kőtegyánból. A faluban azt rebesgették, hogy elment az alföldre betyárnak. Valószínű, hogy vizet akart huzni a kutból s e közben zuhant bele. Oly erővel esett a kutba, hogy feje lélig a kut fenekén levő iszapba furódott.

* **Elmaradt a Közgazdasági Bank közgyűlése.** A nagyvárad Közgazdasági Bank részvénytársaság igazgatósága tegnapra augusztus 13-ra közgyűlést hívott össze, hogy a válságba jutott intézet további sorsa felett határozzanak. A részvényesek azonban nem jelentek meg kellő számmal s így a közgyűlést nem tarthatták meg. Németh Sándor igazg. elnök konstata, hogy 66 részvényes közül csak 9 jelent meg s így az alapszabályok 19. §-a szerint a közgyűlést nem tarthatják meg. Az új közgyűlést augusztus 22-én délután 5 órára tűzték ki, amikor tekintet nélkül a megjelentek számára, határoznak.

* **Járvány.** A cséffai főszolgabíró bejelentette tegnap az alispánnak, hogy Cséffa községben a hasihagymáz fellépett. Az alispán elrendelte az óvintézkedések megté elét.

* **Tanuljunk világnyelveket.** A Rose-rendszerű ábrázoló nyelviskolában, a mely augusztus óta Bémer tér 1. szám alatt működik, könnyű és élvezetes módon sajátíthatja el bárki a német, francia, angol stb. nyelveket. A teljes kiképzés száz tanórából áll. Beiratkozni bármikor lehet. Tandíj személyenként és óránként 1 korona 50 fillér Nappali és esti tanfolyamok.

* **Járványkórházak** összes felszerelési tárgyait állandóan raktáron tartom előírás szerinti összeállításban, kedvezményes árban. Weisz Kálmán zsákgyároskereskedő, Nagyvárad Kossuth-u. 3. a Sas-palota mellett. Telefon 905.

* **Vadász urak figyelmébe.** A közelgő vadászati évadra való tekintettel felhívom a nagyérdemű vadászközönséget, hogy fegyver és vadászati cikkek beszerzését nálam eszközölje. Óriási választékot talál itt a legelőkelőbb gyártmányú fegyverekből, a legjobb töltények úgy külföldi mint belföldi löporral készültek a legpontosabban készítve s ajánlom fegyverjavító műhelyemet, hol szakszerűen, gyorsan és pontosan eszközölök minden nemű fegyverjavítást. Ne adják fegyvereiket kontárok kezébe mert azok tönkreteszik és később többbe fog kerülni annak hejreállítására. M. kir. löporárud a Telefon 269. Tanoncok felvétetnek. Ladányi József puskaműves, fegyverkereskedő, Nagyvárad, Pécs.

* **Aszódi Trieszti kávé és tea behozatala.** Csokoládé és Kakao áruháza. Nagyvárad, Kossuth-utca Sas-palota. Vigyázat, mert sok az utánzat! Jobb izlésű osaládok figyelmébe ajánlva. Különlegességeim pörkölt kávékban:

Elsőrendű . . .	1 kiló 4— K
Mágnás keverék RR	1 « 4-40 «
« « 0—I	1 « 4-80 «
« « 00—I	1 « 6— «

Motor üzemű kávépörkölés és darálás, a vevő előtt történik. Kakao 10 deka 50 fillér. Eredeti francokkávépótlék, valódi fügekáv, valódi macskakáv gyermekeknek. Kátreiner valódi árpakáv. Összes kétszershűtök Karlsbadból. A kiszolgálásnál a cég főnöke jelen van és így mindenki a legjobbat és a legolcsóbb ár érheti el. Block rendszeres beváltása. Blockjaimat az egész vonalon gyűjük. Cukorka és csokoládé különlegességeim legjobbak, mert eredetiek. Gyógycukorkák eredeti lerakata.

* **CSODASZÉP csemegesőlő! görögdiannyék; világhírű turkesztáni cukor-diannyék.** Kiváló finom fehér és vörös hegyiborok, a bankszőlőből Mertz Nándor csemegesültében Körös-utca. Telefon: 448. sz.

Középiszkolai

magánvizsgára-, érettségire-, javító vizsgákra egész nyáron át készülhet a dr. Kállay-fele szeminariumban (Budapest, IV. Kaplony-utca 5. Telefon 125-38.) Eredményei köztes tudomásulag kiválóak.

KOSSUTH-U. 2. sz. ház emeletén két szoba s mellékhelyiségekből álló lakás nov. 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

* **Kossuth-utca 6. számú ház** Körös felőli oldalán 3 szoba türdő szoba és mellék helyiségekből álló modern emeleti lakás november 1 re kiadó. Értekezhetni Polgári Takarékpénztár részvénytársaság.

TANÜGY.

Értesítők.

VII.

A nagyvárad Kerékedelmi Csarnoktól fenntartott és az államtól segélyezett felső kereskedelmi iskola huszonegyedik évi jelentése az 1911-1912. isk. évről. Szerkesztette dr Kováts S. János igazgató.

Az értesítő első cikke egy nekrológ, amelyben dr Kováts S. János igazgató bucsúztatja el Markbreit Sándor iskolabizottsági elnököt, aki június 25-én halt meg. Az elhunyt nagy érdemei vannak az iskola fejlesztése s általában véve a modern nívón való megtartása körül, melyben egyébként kiváló munkatársa volt maga az igazgató, aki európai, modern képzettségével, széleskörű tudásával már évek hosszú során át mintaiskolává tette a várad felső kereskedelmi iskolát.

Az értesítő második cikke *Apák és fiúk a XX. században* egy igen gondosan megírt paedagogiai értekezés, amelyben a gyermeknevelésről olvasunk megszivlelendő tanácsokat.

A tanári testület az igazgatón kívül 10 tanárból és 7 hitoktatóból állott. Az intézet ez idei történetéből mint fontosabb mozzanatok kiemelendők: Az új tanév szeptember 5-én nyílt meg 282 növendékkel. A tanulmányi és fegyelmi állapot kielégítő volt, sőt a tanári kar november hótól kezdve bizonyos órákban a szülők rendelkezésére állott, hogy így az oktatás sikerességét emelje.

Az egészségi állapot ellen sem lehet semmi kifogás. A tanárok az irodalmi és társadalmi működésben alaposan kivették részüket. Hivatalosan meglátogatta az intézetet Dr. Schack Béla felső keresk. isk. főigazgató 1911. dec. 2-án s a látottak és tapasztaltak töltött teljes meglegedését fejezte ki. A tanári kar ez iskolai év folyamán 24 értekezletet tartott. Iskolai ünnepélyek voltak okt. 6-án, nov. 19-én és apr. 11-én. Nagyobb szabású ünnepséget rendeztek márc. 15-én. Máj. 5-én az Ifj. Testgyakorló Kör javára rendezett az intézet nagyobb szabású előadást. Jun. 29-én pedig a szokásos évszáró ünnepély volt. Résztvett az intézet több növendéke a Szegedi Gyorsirók egyesülete és a Budapesten működő Gyakorló Gyorsirók Társasága által rendezett versenyen. Nyertesek lettek Rácz Dezso, Rosenberger Sándor, Glückman Samu, Edliss Henrik, Izsák Pál, Strausz Ernő, Grünfeld Ernő. A Nagyvárad Gyorsiró Egyesület által rendezett versenyen nyertesek lettek Rosenberger, Rácz, Gara, Klein, Izsák, Edliss, Rosenberger, Popper, Spitz, Binder. Szép sikerrel járt a katonai gyakorlat és testnevelés is. A jun. 15-én tartott díjlövésnél ugyanis 14 növendék nyert díjat. A könyvviteli pályázati versenyen első helyen részesült dicséretben 6, második helyen 6 növendék.

Az Ifjusági Segítő Egyesületnek volt 105 rendes tagja. Vagyona jelenleg 1109 K. 93 f. Működött az intézet kebelében a Széchenyi önképzőkör is, amelynek gyűlésein több érdekes munkát olvastak fel s amely évközben hazafias ünnepélyeket rendezett.

Tanulmányi kirándulást rendezett az intézet tanári kara Brassóba, ahol a posztó és a kénsavgyártat tekintették meg alaposan. Innen Zernyestre mentek, hogy a szomszédban levő papirgyárt tekintsék meg. Visszafelé jövet Kolozsvár nevezetességeiben gyönyörködtek *

növendékek. A szeptemberi érettségi vizsgálaton jól megfelelt 1, egyszerűen 14, javító vizsgára utasított 6 tanuló; a júniusi érettségiknél jelesen megfelelt 7, jól 10, egyszerűen 39 növendék. A könyvtárak és szertárak gyarapodása a jelen iskolai évben: a tanári könyvtáré 35 mű; az ifjúsági könyvtáré 47. A természetani szertár részére 200 kor. értékben vásároltak eszközöket, továbbá az előadó terem részére egy dynamógépet 800 kor. értékben. A vegytan és áruismereti szertár gyarapodott 92 db eszközzel s ezen kívül ajándék útján is több vegyszerrel.

Beiratkozott az isk. év folyamán 284 nyilvános, 41 magántanuló, összesen 325; az év végén vizsgálatot tett 260 nyilv., 32 magántanuló, összesen 292. Ezek közül róm. kath. 50 (70 százalék), gör. kath. 5 (2 százalék), ref. 35 (12 százalék), ág. ev. 7 (3 százalék), zsidó 191 (66 százalék).

Az új iskolai év szept. 1-én kezdődik. Tandíj az elsőosztályban 160 kor., a középsőben 200 kor., a felső osztályban 240 kor., amely két részletben fizetendő. Fele a beiratáskor, tele februárban. Fizetendő még ezenkívül a beiratáskor tanári nyugdíjalapra 6 kor., beírás címen 14 kor.. A javító és pótló vizsgálatok aug. 30 és 31-én tartatnak meg.

MULATSÁG.

A NAC. osztrótki mulatsága. Holnap osztrótkön este a *Püspökfürdőben* rendezik a NAC. első mulatságát. Ez a nyári táncmulatság a saison slágere lesz, mert rég mutatkozott még oly nagy érdeklődés a közönség körében táncmulatság iránt, mint aminővel a NAC. holnapi mulatságát várja a város intelligens közönsége. A mulatság előtt a Püspökfürdő uszodájában nagyszerű *uszó verseny* lesz, amely úgy a rendkívüli változatoságánál, mint gazdagságánál fogva szenzációsnak ígérkezik. Az uszóverseny részletes programja Sonnenfeld Adolf papírútlejtésben (Bémer-tér) kapható.

S P O R T.

A Bihari Vivó Club díjmérkőzése.

Augusztus 18-án olyan eseményben lesz része Nagyvárad közönségének, ami méltán emelkedik ki az egész év sporttörténetéből. A vidék négy klasszis csapata fog itt találkozni, hogy összemérje erejét s igazán lesz alkalmunk szép és jó játékokat látni. A vidék sportjának hű tükré lesz ez az eredmény. Az *Aradi Athletikai Club* a Bishop Aucklandtól 3:1 arányban kapott ki. Aradnak legjobb csapata, amelyben klasszis játékosok vannak. A *Szegedi Athletikai Club* a vidék egyik legjobb hírű csapata, amit bizonyít a Bácskával való erőviszonya. Bácskának egyedüli félelmes ellenfele volt a bajnokságban s csak kevésen múlt, hogy el nem vesztette miatta a bajnokságot. Végül a Szolnoki MAV-ot mindnyájan jól ismerjük. A NAC egyedül Szolnoktól szenvedett vereséget és a saját pályáján is csak 2:2 eredményt tudott elérni. Láttuk most vasárnap a NSC-vel fölényesen játszani és láttuk a hat tartalékát is. A 18-iki mérkőzésre azonban teljes csapattal áll ki s így nagyon is bele fog szólni a közönség kimenetelébe. A gyönyörű és értékes tiszteletdíjak meg is érdemlik a versenyre való gondos készülést és a csapatok teljes erőki-fejtését.

*** A Nagyvárad Sport Egylet új tagjai** A Nagyvárad Sport Egylet legutóbbi jun—jul—aug. 1 választmányi ülésén a következők léptek be az egylet tagjai sorába: Bartos Elemér m. aligyző, Bozóky Gyula főhadnagy, Cobor Péter újságíró, Cseke István magánhivatalnok, Erdélyi Zoltán bankigazgató, Fekete Gyula tanító, dr. Ficsek Emil ügyvéd, Kovács Endre bank hiv., Kripka Géza joghallgató, Majzik Gábor póstatiszt, Markovics Imre orvos, hallg. Németi Ferenc ügyvéd, Ocskay Mihály színművész, Orley Kálmán p. ú. titkár, Pásztor Jenő joghallgató, br. Podmanitzky Károly köz. gyakorn., Reich Miksa póstatiszt, Ringenbaum Lajos káptalani intéző, Rónay Zoltán vegyész, Sötér Viktor káptalani pénztáros, Tapfer Sándor joghallgató, Tolnay Lajos főhadnagy, Zipszer Odón főhadnagy.

Igazságszolgáltatás.

Amerikai tolvaj a nagyvárad törvényszék előtt.

Erdekes, szenzációszámú menő tárgyalás volt tegnap a nagyvárad kir. törvényszék büntetőbírósa előtt, mely egy Amerikában történt lopás büntnyében hozott ítéletet.

Horváth Sándor a vádlott, rovott multu ember, aki mikor itt Magyarországon megunt a dicsőséget, kivándorolt Amerikába. Az Ohio állambeli Dayton városban telepedett le, ahol jó néhány száz magyar ember lakik, akik a vashányában dolgoznak. Kovács Dánielnél lakott, aki vagy 25 hazajabelinek adott ott lakást és kosztot. Horváth Sándor azonban ott sem akart új életet kezdeni. Nem szeretett dolgozni, s még a szállásadójának sem fizetett. A mult év elején azután Kovács Dániel észrevette egy napon, hogy valaki 120 dollárt lopott el tőle. Ugyanekkor megszökött Horváth Sándor is. Rögtön tisztában voltak, hogy csakis ő lehetett a tolvaj. Üldözésére siettek, de sikerült megugrania az amerikai földről.

A szabadságát azonban nem sokáig élvezhette, mert mihelyt Fiuméba érkezett, letartóztatták a rendőrök, akik kábeltávírat útján értesültek a bűntényről. Míathogy biharmegyei illetőségű, a nagyvárad kir. ügyészhez fogházába szállították. Időközben hazajött Kovács Dániel is, akit a vizsgálat folyamán kihallgattak.

Most azután [semmi akadályja sem volt annak, hogy a nagyvárad törvényszék foglalkozzék az érdekes bűntudgyel.

Tegnap tartották meg a tárgyalást Vámosi Mihály elnöke alatt. A vádlott tagadja bűnösségét. Kihallgatták a panaszt, továbbá Gábori Sándort, aki akkor szintén Amerikában volt. Majd pedig felolvasták a Daytonban kihallgatott tanúk vallomásait. Végül felolvasták még az ohioi törvényeknek erre a bűntényre vonatkozó részét.

A vádbeszéd elhangzása után a törvényszék visszavonult és rövid tanácskozás után meghozta az ítéletet. A törvényszék lopásban mondta ki bűnösnek Horváth Sándort és ezért 3 évi fegyházra ítélte.

Az elítélt telebbezett az ítélet ellen.

Elutasították a Bonboniere csödkérvényét. Elénk feltűnést keltett Nagyváradon a Bonboniere-cabaret százezres bukása. A hitelezők megkísérelték az egyezkedést, de minden igyekezetük sikertelen maradt. Közben a Vadász és Grósz cég csödtöt kért a Bonboniere ellen. Dr. Kotsó Jenő, Kondor Ernő képviselője ellenezte a csöd megnyitását, mivel nincs

csödvagyom. A bíróság tegnap csakugyan el is utasította a csödkérvényt. Az indokolás szerint csödvagyom nincsen, a meglevő csekély aktiva még a házbér kifizetésre sem elég, ami pedig minden követelés felett elsőbbséggel bír.

TÁVIRATOK.

Bizalom a kormányban.

Budapest, aug. 13.

(Saj. tud.) Tolna vármegye törvényhatósági bizottsága ma tartotta meg rendes nyári közgyűlését. A közgyűlés 131 szavazattal 52 ellenében bizalmat szavazott a kormánynak.

Román tiszték botránya.

Budapest, aug. 13.

(Saját tud.) Hohenau báró, aki Vilmos német császár közeli rokona, Konstanzban nyaral. Tegnap este leányával az Európa szállóba mentek. A szálló éttermének egyik asztalánál román katonatisztek ültek, akik erősen fixszirozták a bárókat. A báró hangozson rendre utasította a tisztet, akik erre a rendőrségre telefonáltak. A rendőrségről egy rendőrtiszt jött egy rendőr kíséretében, aki igazolásra szólította a bárókat. A báró igazolta magát. Ma reggel panaszt tett a német követségen. A német követ a belügyminisztertől kért elégtételt, aki a rendőrt nyomban elbocsátotta s a rendőrtisztet pedig lemondatta. A katonatisztek — köztük egy altábornagy is — 30—30 napi várfogságot kapnak. A magnás körökben óriási a katonatisztek ellen a felháborodás.

Az eltávozott követek.

Budapest, augusztus 13.

(Saját tud.) Kallenberg báró tangeri osztrák-magyar követ ma feloszlatta háztartását és elhagyta a váro-t. Példáját valamennyi követség követte, úgy hogy jelenleg csak az amerikai egyesült államok kövele van még Tangerban. A követségeket ügyvivősekké alakítják át s így fogják lebonyolítani a fontosabb ügyeket.

A montenegró—török konfliktus.

Budapest, augusztus 13.

(Saját tud.) Tomanovics montenegrói miniszterelnök ma kijelentette, hogy ha a török kormány, a határ megerősítésére kirendelt katonaságot 24 óra alatt el nem távolítja, úgy erőszakot lesz kénytelen igénybe venni. A miniszterelnök nyilatkozatára eddig semmi intézkedés nem történt török részről. Diplomáciai körökben török—montenegrói háborúról beszélnek.

A nagyenyedi beszámoló.

Budapest, aug. 13.

(Saját tudósítónktól.) A nagyenyedi beszámolóra erősen készül az ellenzék. A beszámoló utáni bankettre meghívták úgy a református, mint a gyulafehérvári róm. kath. tanári kart, akik azonban visszautasították a meghívást. Ekkor, hogy mégis legyenek a banketten, kötelező nyilatkozatot irattak alá az állami és banktisztviselőkkel, hogy megjelennek a

banketten. Annyira Lukács ellenes a városban a hangulat, hogy ma több államrendőrségi detektiv leutazott Budapestről.

Az ellenzék akciója.

Budapest, aug. 13.

(Saját tud.) Az egyesült ellenzéki pártok vezeterei ma összeültek és megállapították a népgyűlések programját. Először azokon a helyeken tartják meg a népgyűléseket, ahol a mezeti munka miatt nem lehetett eddig.

Vonatösszeütközés.

Budapest, augusztus 13.

(Saját tud.) Az Esztergom felől jövő személyvonat, mely tele volt utasokkal ma este Rákossal összeütközött egy petróleumot szállító vonattal. A fékező szerencsére idejekorán észrevette az előtte haladó petróleumot szállító vonatot, idejekorán fékezhetett s úgy az összeütközés nagyságát ellensúlyozhatta. 30 utas megsebesült, közülük 8 súlyosan. A petróleum szerte folyt. Kétféle éjjel 120 utász do'gozott a romok elhárításán.

REGÉNYCSARNOK.

GYÖNGYVIRÁG.

IRTA CSERES ANDOR. 26

A felmenetel a mennybe még csak megjárta valahogy, mert a láb biztos talajra lelt a kőben és a kinyújtott kéz s a tiz ujj ugyan-csak segített a feitelé való kapaszkodásban, azonban a lejtővel fordított viszony állott be.

A barlangkutatók, akik kinyújtott karokkal és emelt fővel kapaszkodtak felfelé, lábaik erejére, sok helyen sarkaik megfeszítésére voltak utalva s ez annál terhesebb volt, mert egy megcsuszás a nedves kővön menthetetlenül az aláhullás és vele a halált idézte volna elő.

Egyenként kellett menniök felelé, még pedig az egész test kinyújtózkodásával, úgy kellett keresni egy-egy kisbb üregszélt, vagy valami hasadást, ahol lábait megvehesse az előmenő, hogy az utána jövőnek kezét és így támaszt nyújthasson.

Egy helyen meg épen az történt, hogy a felülről alá ereszkedőnek az így, egy kiálló kővön állónak restén kellett alá ereszkednie, le egészen a lába fejéig és a jobb lába bokáját két kézzel kellett átfognia, azután az űrben

függve előre nyújtott lábával keresett biztos megálló helyet.

A barlang eme kikutatása több napig tartott.

A grótot ép úgy megviselte ez a tornászás, mint az erdővédeket, akik végre hálát adtak Istennek, hogy megpihenhettek.

Ezután kezdődött a bejárás kiátása.

Hosszu folyosót kellett ásnia a laza talajban, vagy robbantani a kősziklában mindenütt a patak folyása mellett.

A barlang bejárást rácsos kapuval zárták el.

A gróf jól godoskodott arról, hogy egy kapunyílással 20—25 embernél több ne mehessen be, mert noha a hosszú hágcsók titkos fel és lejárók biztosították, még is felette óvatosságnak kellett lenni abban a tekintetben, hogy számon lehessen tartani a bemenőket és vigyázni arra, hogy senki el ne maradjon.

(Folyt. köv)

KÖZGAZDASÁG.

Gabona üzlet.

Budapest

Határidők sárlata:

Áprilisi buza 1913.	— — —	11.88
Októberi buza	— — —	11.53
Októberi rozs	— — —	9.37
Októberi zab	— — —	9.37
Aug. tengeri	— — —	9.11
Szept. tengeri	— — —	9.01
Májusi tengeri (1913)	— — —	7.54

Nagyváradon.

A gabonatörszén tegnap kisé élénkebb volt a hangulat. Bácskai rossz hírekre a buza határidő árfolyama 5 fillérrel emelkedett. Kész áru változatlan.

Árak:

Buza	— — —	11.53—11.38
Rozs	— — —	9.37—9.31
Árpa	— — —	10.—10.20
Zab	— — —	9.37—9.38
Tengeri	— — —	9.01—8.61

Budapesti értéktözsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradai fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	— —	853.50
Osztrák hitelrészvény	— —	652.75
Salgótarjáni köszén	— —	761.50
Jelzálogbank	— —	462.25
Leszámitoló és pénzváltó	— —	558.50
Városi vasut	— —	412.—
Közuti vasut	— —	765.50
Osztrák államvasut részvény	— —	721.—

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Sarkady és Szánthó

TORONYÓRA GYÁRA

Nagyvárad, Damjanits-utca 30.

Ajánlja 1 hétben egyszer felhuzandó és 1 napban egyszer felhuzandó toronyóráit „szögcs” és „szabadlengésű” járáttal, réz kerekkel. Olcsó árak.

TÖBBÉVI JÓTÁLLÁS.

Villanyerő berendezés.

Arjegyzék kívánatra

Saját ház.

Meghívó.

A Közgazdasági Bank Részvénytársaság f. hó 22-én délután 5 órakor Rimanóczy-utca 13. szám alatt levő helyiségében

rendkívüli közgyűlést

tart, melyre a tisztelt részvényesek ezenel meghivatnak:

Tárgysorozat:

1. Az intézet félévi mérlegének előterjesztése;
2. A kereskedelmi törvény 187. § a szerinti határozathozatal;
3. Esetleges indítványok az alapszabály szerint.

Az igazgatóság.

A tisztelt részvényesek felkérnek részvényeiket az összes szelvényekkel együtt a közgyűlést megelőző harmadik nap déli 12 óráig az intézet pénztáránál letenni, nehogy szavazati és határozati joguktól elessenek.

Tudomásul szolgál egyben, hogy az intézet alapszabályainak 19 §-a értelmében ez a másodszer összehívott közgyűlés tekintet nélkül a megjelentek számára, határozatképes.

ITAZ AMERICAI HŐ HULLÁM.

LEGJOBBAN VEDEKEZHETÜNK

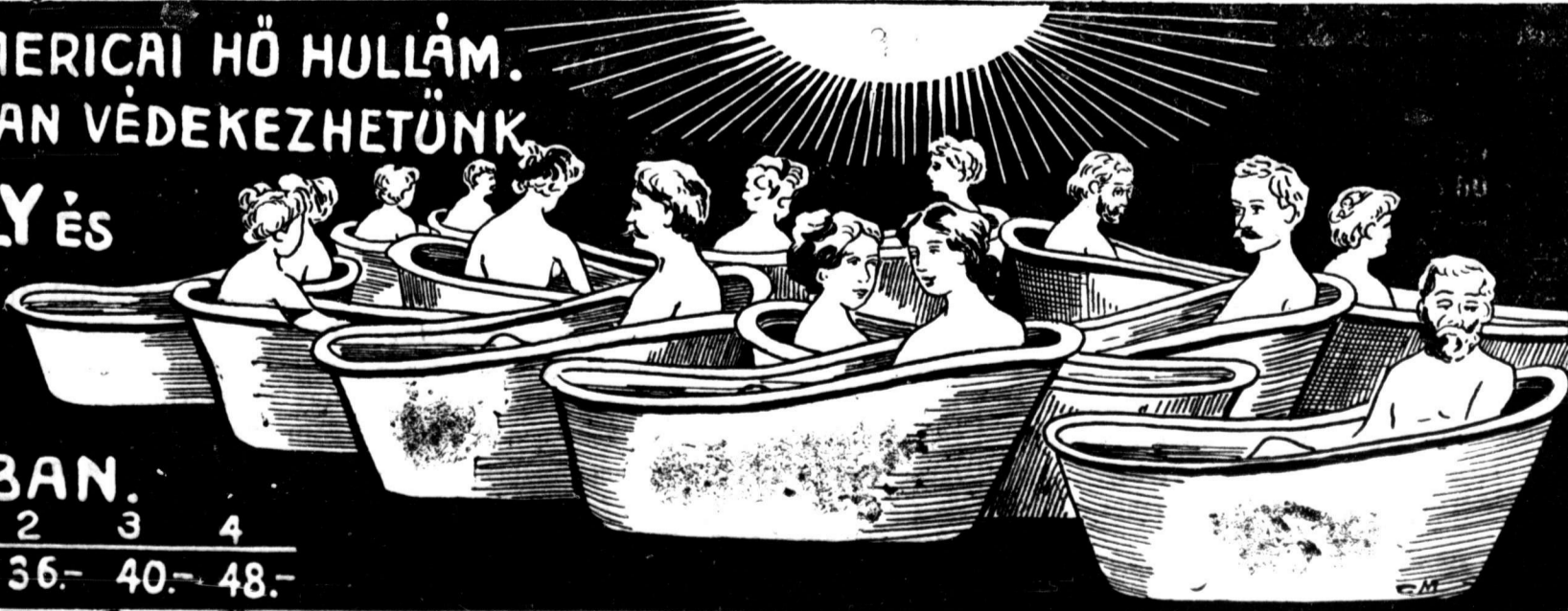
TARSOLY ÉS

RISZTÓ

FÜRDŐ

KÁDJAIBAN.

Sz: 2 3 4
Kor: 36- 40- 48-

Charles Cirkusz

Nagyváradon, a Vásártéren felállított óriási sátrorban 6500 nézőt magábafogadó előadási fősátorban.

**Ma, szerdán
augusztus hó
14-én nagy
sport előadás**

szenzációs műsorral. Kezdeté pontosan este 8 órakor.

Holnap csütörtökön augusztus 15-én
2 fényes ünnepi előadás
délután 4 és este 8 órai kezdettel.

14 éven alóli gyermekek és alantás katonák csak a délutáni előadásokon fizetnek félhelyárakat.

Helyárak:

Páholyülés 5 korona, számított zártszék: 4 kor., I-ső hely 2 kor. 40 fill., II-ik hely 1 kor. 60 f., III-ik hely 1 kor 20 fill., karzati állóhely 60 fill.

Az állatgyűjtemény és a próbák d. e. 10 órától kezdve naponta, csekély belépődíj ellenében megtekinthetők.

Csak 6 napig!

A nagyérdemű hölgyközönséget felkéri az Igazgatóság, hogy az előadásokon lehetőleg kalap nélkül sziveskedjenek megjelenni.

Jegyek előre válthatók: Kiss Dávid és Társa különlegességi tőzsdében Rákócy-ut, Orsolya-zárdaépület kaphatók.

Hallatlan olcsó árban
szállít!

Nemes Károly

épület- és mőbútor-asztalos
N.-Várad, Beöthy Ödön-utca 47.

Ebédlő-,
háló-,
konyha-,
cseléd- és
előszoba

berendezéseket. Író-asztalok igen jutányosan kaphatók.

Épület munkákra
költségvetés díjtalan.

Levelekre válasz.

Kincset ér

a TORDY-féle

Hollandi 3 király tea, mivel nemcsak hashajtó, hanem egyúttal étvágyjavító, gyomortisztító, emésztést elősegítő, bélműködést szabályozó, nemkülönben a legmakaesabb gyomor bajon is segít. Csomagja (kbl. 10-12-szeri használatra) 30 fillér.

Minden gyógytárban kapható.

Telefon 10-87.

Telefon 10-87.

A LEGMODERNEBB BÚTOROKAT
készíti

Kovács Zsigmond

m ű a s z t a l o s
Szacsvey-u. 70. sz.
Géperőre berendezve.

Telefon vagy levelezőlap hívásra azonnal megjelenek.

Terv és költségvetés díjtalan.

LENGYEL JÓZSEF

épület- és díszmő-bádogos, vízvezeték-, fürdőszoba- és szagtalan angol kiozet berendező
elfogad

házak, tornyok, kastélyok
állandó jókarban tartását

Költségvetéssel egy helyben, mint vidékre díjtalanul szolgál.

Bádogos és szerelő-telep:

Beöthy Ödön-utca 78. sz.

Helyi és vidéki telefon 338 szám.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzólámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletos szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi-tási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillárok,

í v l á m p á k

állandóan nagy választékban kaphatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerező telefonja 55. sz.

„STANDARD“ TÁRSASÁG VEGYÉSZETI GYÁR

BUDAPEST, IV. MAGYAR-UTCZA 44. SZ.

Poloska, moly és egyéb féregirtást egy évi jótállással vállalunk vidéken is.

Poloska és egyéb féreg irtáshoz ajánljuk szabaddalmazott gázfejlesztő anyagunkat, melynek egyszerű alkalmazásával a poloskától végleg megszabadulhat,

1 szobára elegendő anyag 5 koronába kerül.

Feltétlen biztos hatású sváb és ruszni irtószer kilója 4 korona.

Légyirtó folyadék és por kilója 4 korona.

Patkány és egérintáshoz ajánljuk patkány és egérintő szert, csak patkányt és egeret öl meg, emberre vagy állatra nem veszedelmes, tehát mindenütt elhelyezhető. A patkány és egérintő bacillus árai:

1 kis adag 2-300 patkány kiirtására 6 K
1 nagy „ 3-600 „ „ 12 K

Oltott mész

Bükkfa parkett, cementáru, cserép, fedéllemez, gipsz, nád, csatornázás, aszfaltozás stb.

Kondor Dezső

Nagyvárad, Nagypiac-tér 1. Telefon 969.

Ungváry és Tokai

Bankbizományi birtokvásárlási, eladási és erdő becslési irodája

RAKÓCZI-UT 10. SZÁM.

Helybeli és vidéki telefonszám 725

A Biharmegyei Gazdák Áru és Hitelintézete rt.

Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.

Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5%-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindenféle bankszerű beszedésekkel (incassó) olcsó díj mellett.

Előleget nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyósít házakra és földbirtokokra

ban kapható, Budapest, József-körút 15. — Gyorsjavító műhely. — Kérjen fényképes hangszerárjegyzéket.

„Varázsfuvola.“

Bárki egy óra alatt megtanulhat rajta játszani. A „Varázsfuvola“ rendkívül kelemes, 20 acél trombitahanggal és 4 erős bőgővel van ellátva. Diszes kivitelben, kottafüzet, dalokkal, tokkal, ajándékkal együtt **csak 4 korona.**

Csakis Vagner „Hangszer-Király“ országszerte elismert legelőcsőbb hangszerárúháza-

HRITZ ANTAL

cukrászdája Nagyvárad, Széles-utca

BALOGH-féle házban.

Elfogadok minden alkalomra cukrász sütemények (különlegességek) elkészítését jutányos árban, ugyancsak kapható naponta kitűnő minőségű fagyalt és jegeskávé is. Megrendeléseket házhoz szállítok. :-:

TELEFON 12-67.

Tisztelettel értesitem a n. é. vevő közönséget, hogy a **Teszler Simon posztó kereskedőt** kiegyeztettem, a **csődtömeget átvettem és azt rendkívüli leszállított árban kiárusítom.** A csődtömeg a következőket tartalmazza: lüster-, angol-, scott- és honi divatszöveteket. Fekete- és kék kamgárnokat, női costum divatkelméket, mellényeket, schiffonokat, béléssárukat, **szabókellékeket** és mindezen árukat **gyári áron alul kiárusítom** u. m.:

egy teljes öltönynek való 3 mtr. már	K 02-40
„ „ „ „ „ jobb minős. div. 3 mtr.	K 06-60
„ „ „ „ „ finomabb „ „ 3 „	K 12-—
„ „ „ „ „ angol divat	K 19-—
„ „ „ „ „ legfinomabb „ „ 3 „	K 28-—

a fekete- és kék kamgárnokat ugyan ilyen gyári áron alul

jóval olcsóbban lesznek kiárusítva. Egyben ajánlom a n. é. vevőközönségnek az összes raktáromban levő szövetekhez a hozzávalókat, azaz a szabókellékeket a legfinomabb kivitelben, a legolcsóbb árban, u. m.:

egy már nagyon jó hozzávaló	K 4-50
„ „ „ „ „ finomabb „ „	K 5-50
„ „ „ „ „ egész finomabb „ „	K 7-—
fekete szalonhoz legfin. „ „	K 8-—

Minthogy az üzlethelyiséget november 1-én át kell adnom, tisztelettel kérem a n. é. közönséget mielőbb egy próba bevásárlással megtisztelni. Teljes tisztelettel

Schwarz Kálmán és Teszler Simon

Zöldfa-utca 21. sz.